

Bojk Berghuis

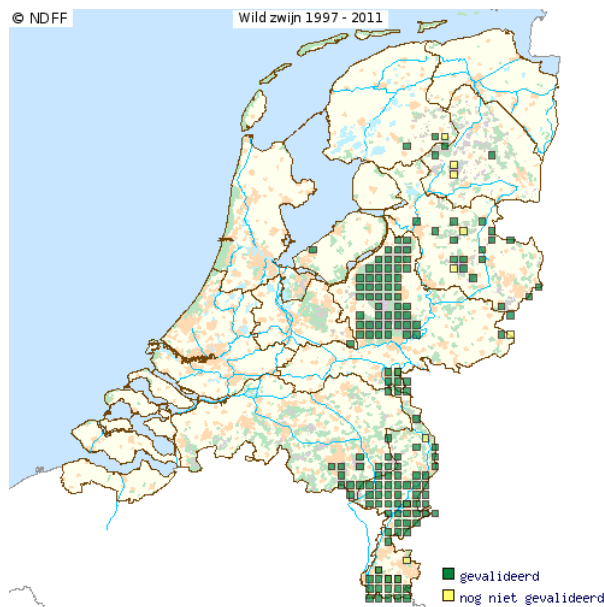
Het wild zwijn

Het wild zwijn leeft voornamelijk in de bossen van Europa, maar ook leeft het dier in delen van Azië en Afrika. Het wild zwijn kom je niet alleen in deze bossen tegen maar ook in rietvelden en moerassen.

Het dier leeft al tienduizenden jaren in Europa en liep dus al samen met de mammoet rond.

In Nederland was het wild zwijn in de 19de eeuw uitgestorven. Prins Hendrik (de opa van de koningin) hield van jagen en zorgde ervoor dat het wild zwijn weer terugkwam op de Veluwe. Ook is het dier vanuit Duitsland spontaan ons land (Limburg) weer binnen gelopen.

Waar vind je het wild zwijn in Nederland?

Eigenlijk mogen in Nederland de wilde zwijnen maar in twee gebieden voorkomen: de Veluwe en de Meinweg (dit is een natuurgebied in Limburg). Maar de stouterds worden op meer plaatsen gezien, bijvoorbeeld in het Rijk van Nijmegen bij Groesbeek, in delen van Noord-Brabant en Overijssel. Met wat aanpassingen is dit wat de Zoogdiervereniging betreft geen probleem.

Wat voor namen zijn er voor het wild zwijn?

Het wild zwijn wordt ook wel ever of everzwijn genoemd. Jagers noemen hem zwartwild of borstelwild.

Er worden vaak speciale woorden gebruikt om over het wild zwijn te praten:

- Een mannetje heet een **beer**, **keiler** of **ever**.
- Een vrouwtje wordt een **zeug** of **bagge** genoemd.
- Jonge of eenjarige wilde zwijnen heten **biggen** of **frislingen**.
- Tweejarige wilde zwijnen heten **overlopers**.
- De slagstanden worden **houwers** of **geweren** genoemd.
- De rustplaats voor overdag wordt een **ketel** of **leger** genoemd.

Hoe ziet een wild zwijn eruit?

Het wild zwijn lijkt een beetje op zijn familielid: het varken. Maar een wild zwijn is een stuk groter dan een gewoon varken. Een wild zwijn kan tot 1,5 meter lang kan worden en 1 meter hoog. Een mannetje weegt tot zo'n 120 kilo, het vrouwtje tot zo'n 80 kilo. Hij is niet roze, maar donker van kleur en heeft een zwarte vacht met borstelige haren. Het dier heeft een kort stevig lijf, een langwerpige kop met een afgeplatte sterke snuit. De neus eindigt in een wroetschijf. Hij heeft kleine ogen. De achterpoten zijn korter dan de voorpoten. Volwassen dieren hebben een staart met een pluim.

's Winters zijn de haren veel langer en donkerder dan in de zomer en heeft hij een dikke ondervacht. In de lente vallen de winterharen uit en krijgt hij een kortere en lichtere vacht. Jonge wilde zwijnen hebben een week na de geboorte een zwartbruin-goudgeel gestreepte vacht. Deze lopen van voor naar achter over de rug. Na zes maanden wordt de vacht donkerder.

Robert van Sintmaartensdijk

Het wild zwijn heeft twee extra grote hoektanden (slagtanden). Bij gesloten bek zijn vooral bij de mannetjes deze slagstanden zeer opvallend. Hoe ouder het mannetje is, hoe verder deze hoektanden naar boven uitsteken. Die slagstanden gebruiken ze om te vechten, maar ook om eten te zoeken. Ze kunnen er de grond mee omwoelen en stukjes van planten afsnijden.

Hoe leven de wilde zwijnen samen?

Lennaert Steen

Wilde zwijnen leven alleen of in rotten (groepen) van gemiddeld 20 dieren. De rotten bestaan uit alleen zeugen, biggen en één- en tweejarige mannetjes. Ook de vrouwtjesdieren die nog geen biggen hebben gekregen horen bij de rotte.

De keilers worden uit de familiegroep verjaagd. Mannetjes zwerven meestal in hun eentje door het bos. Maar in november zoeken ze de rotte op om te kunnen paren.

Zwijnen blijven daar waar genoeg te eten is en verdedigen dat gebied tegen vreemde zwijnen. Ze gaan pas weg als het eten op is.

Wanneer komen de kleine zwijnen?

In november-januari (de bronsttijd) vechten de mannetjes om de vrouwtjes. Dat gaat er nogal heftig aan toe met die slag tanden. Gelukkig hebben ze een dikke huid. Ze zijn tegen gevechtswonden ook nog eens extra beschermd door een onderhuids harde schijf en door vet op schouders en voorste deel van hun zijkant. Er gaat daarom maar zelden een mannetje dood door dit gevecht. De verliezer vlucht.

Bojk Berghuis

De overwinnaar paart met het vrouwtje. In februari, maart of april maakt het vrouwtje een kraamkamer. Dit is niet echt een kamer maar een grote kuil met een bodem van varens gras, bladeren en/of mos. Het dak van de kraamkamer is gemaakt van twijgen die met speeksel en modder aan elkaar gelijmd zijn.

Bojk Berghuis

In april-mei worden tussen de 3 tot 12 jongen geboren; in die tijd is het meeste voedsel te vinden. Iedere big heeft zijn eigen tepel. Oudere vrouwtjes krijgen meer jongen. Niet alleen de leeftijd is belangrijk voor het aantal biggen maar ook telt mee hoe gezond de moeder is en of er genoeg voedsel is.

Meestal krijgt een zeug één keer per jaar jongen, maar wanneer alle biggen dood gaan, kunnen de zeugen soms nog in de zomer een tweede worp krijgen. Biggen kunnen niet goed tegen veel regen, vooral als het daarbij hard waait en koud is.

De jongen worden kaal geboren, maar hebben al wel hoektanden. Na een week hebben de frislingen hun zwijnenpyjama aan. Hun vacht heeft horizontale strepen, waardoor ze op de bosgrond bijna niet meer te zien zijn (camouflage). Dit is een belangrijke bescherming wanneer de moeder niet in de buurt is. Deze strepen verdwijnen na drie tot vijf maanden.

Bojk Berghuis

Na een week sluiten moeder en jongen zich aan bij de rotte. Het komt voor dat zeugen voor elkaars biggen zorgen. Zeugen met biggetjes kunnen agressief zijn. Niet alleen tegen keilers en roofdieren, maar ook tegen loslopende honden en soms zelfs tegen

Bojk Berghuis

mensen. De sterke en snelle zeugen lopen je gewoon omver. Je kunt dus beter uit de buurt van zeugen met biggen blijven.

Na drie weken kunnen de biggen zelf al de grond omwoelen en eten. Toch krijgen ze nog ongeveer twee maanden moedermelk. Pas in hun tweede jaar zijn ze volgroeid. Wilde zwijnen kunnen tot 10 jaar oud worden. Als ze in gevangenschap leven, kunnen ze zelfs tot 20 jaar oud worden.

Hoe schoon is het wild zwijn?

Wilde zwijnen zijn hele schone dieren. In hun slaappleats wordt niet gepoept of geplast. Moeder poetst de frislingen iedere dag goed schoon. Ook leert ze de dat ze niet in het nest mogen poepen, maar op de zwijnen-wc. Al snel leren de frislingen om zichzelf schoon te maken: met modder!

Wilde zwijnen zijn gek op modderbaden. Het bos moet daarom natte plaatsen hebben. In zoelen (ondiepe poelen) kunnen de zwijnen lekker in de modder rollen. Dit rollen in de modder heet overigens ook zoelen. Zoelen heeft heel wat voordelen. Zo geeft het verkoeling op warme dagen.

Het laagje modder beschermt ook tegen muggen en vliegen. Daarbij kunnen ze met modder insecten en huidparasieten weg krijgen uit hun vacht.

Door hun korte nek kunnen zwijnen met hun kop veel van hun vacht niet schoonmaken.

Bojk Berghuis

In hun vacht blijven daarom insecten en huidparasieten zoals teken, vlooien en luizen zitten. Na het zoelen schuren ze de opgedroogde modder langs zogeheten schuurbomen af. Zo raken ze die in de modder vastzittende nare beestjes kwijt.

Wanneer schuurbomen veel gebruikt worden zien ze er verkleurd en glimmend opgepoetst uit.

Volwassen mannetjes schuren overigens ook langs boomstammen om hun territorium aan te geven. Andere mannetjes weten dan dat ze beter een andere kant op kunnen lopen.

Hans van der Pols

Wat voor geluid maakt het wild zwijn?

Het wild zwijn knort en bromt. Als de rotte zo rond aan het scharrelen is, hoor je overal een gezellig geknor.

Het dier kan op verschillende manieren knorren en zo laten merken hoe hij zich voelt. De andere zwijnen weten dan dat hij tevreden is of niet en dat hij pijn of honger heeft. Maar ze weten ook wanneer er gevaar dreigt. Als het dier erg angstig is, kan het zelfs gillen.

De biggen herkennen hun moeder aan haar geknor.

Wat eet het wild zwijn?

Wilde zwijnen gaan meestal met de hele familie op zoek naar eten. Het zwijn heeft een dikke vetlaag nodig om de winter te kunnen overleven en moet daarom heel veel eten.

Richard Witte

Hij eet bijna alles wat hij tegenkomt. Het meeste eten vindt het wild zwijn onder de grond. Daarvoor heeft hij een speciale neus. Met die neus kunnen ze het voedsel erg goed ruiken. Ze ruiken veel beter dan mensen en zelfs beter dan honden. Diezelfde neus heeft een hard deel: een wroetschijf. Met die lange sterke wroetensnoet, hoektanden en voorpoten wroet het zwijn, al ruikend, maar ook op goed geluk, de aarde om.

Wilde zwijnen zijn alleseters. Dat is goed te zien aan het gebit. Op de kiezen zitten knobbels, waarmee al het eten wordt vermalen.

Ze eten het liefst eikels, beukenootjes en verschillende soorten paddenstoelen, maar ze eten ook ander plantaardig voedsel zoals kastanjes, knollen, truffels, varens, grassen, bladeren, wortels en vruchten zoals bessen. Het dierlijk voedsel wat ze zoeken zijn: aas (dode dieren), naaktslakken, regenwormen, jonge konijnen, muizen, kikkers, salamanders, vogels en insectenlarven. Ze zijn ook wel eens betrapt op het eten van reeën en jonge herten. De biggen eten meestal wormen, die de moeder heeft gevangen.

Wanneer zie je het wild zwijn?

Een wild zwijn is een nachtdier. Veel natuurgebieden mag je 's nachts niet in om dieren rust te geven. De kans dat je dan dit nachtdier tegenkomt is daarom niet zo groot. Vanaf de schemer gaat hij echt op zoek naar voedsel.

Wilde zwijnen kunnen goed horen en ruiken. Hij kan niet goed zien maar dat hoeft dan ook niet in het donker. Omdat wilde zwijnen slecht zien, kun je als je geluk hebt de zwijnen zelfs van heel dichtbij zien. De wind moet dan wel goed staan, want ze kunnen je dus wel ruiken. Ook moet je erg stil zijn; ze gaan al bij het minste onverwachte geluid weg.

Hans van der Pols

In de zomer heb je de meeste kans omdat de zeugen en de biggen dan vaak op zoek zijn naar eten. Op sommige plaatsen waar wild vaak komt, zijn houten schermen neergezet zodat je de zwijnen en ander wild ongemerkt kunt bekijken.

Er zijn websites waar je kan laten weten dat je een wild zwijn bent tegen gekomen. Dit zijn www.telmee.nl en www.waarneming.nl. Door te laten weten dat je een wild zwijn hebt gezien, kunnen de natuurbeheerders in de gaten houden hoeveel wilde zwijnen er zijn en waar ze precies leven. Dat is heel belangrijk om te weten!

Hoe herken je de sporen van het wild zwijn?

Al kom je bij je wandeling in het bos geen wilde zwijnen tegen, je kunt wel veel sporen zien.

Het wild zwijn maakt veel gebruik van wissels, dat zijn dierenpaadjes. Op deze paadjes kun je naast hoefafdrukken en keutels misschien ook haren vinden. De aan de top gespleten haren zijn zeer stug, dik, tot 10 cm lang en voornamelijk zwart.

Hans van der Pols

Een wild zwijn heeft vier tenen; aan de twee middelste

tenen zitten de hoeven. Hoeven kun je vergelijken met nagels: als ze te lang worden krijg je er last van. Daarom lopen ze regelmatig over een harde ondergrond om de hoeven bij te schaven.

De afdrukken van de hoeven van wilde zwijnen zijn tot 12 cm lang en tot 7 cm breed. Hoe ouder het dier, hoe groter en minder scherp de afdruk. De hoeven worden stomper.

De keutels van wilde zwijnen zien er uit als korte, aan de zijkanten wat afgeplatte worstjes die tot 7 cm lang kunnen zijn. De kleur hangt af van het gegeten voedsel. Het is meestal zwart maar kan ook geelgroen, donkergroen en bruin zijn. De keutels kunnen los liggen, maar ook aan elkaar klonten. Vaak zijn er duidelijke planten- of dierenresten in te herkennen.

Hans van der Pols

Je ziet in het bos op veel plaatsen door zwijnen omgewoelde grond.

Het is ook snel duidelijk dat je met een wildmodderbad te maken hebt. Deze zoelen zijn herkenbaar aan de afdrukken van hoeven in de zachte bodem en de geschuurde bomen. Misschien kun je de zwijnen ook wel ruiken. Ze hebben een typische luchtje bij zich, die nog het meeste lijkt op de geur van Maggi.

Hans van der Pols

Is een wild zwijn schadelijk?

Wilde zwijnen kunnen op zoek naar voedsel veel grond omwoelen. Dat wroeten is nuttig in het bos. De zaden van bomen worden onder de grond geploegd, zodat nieuwe planten kunnen groeien. In omgewoelde aarde kiemen de zaden gemakkelijker; ook

Hans van der Pols

worden de voedingsstoffen voor de plantjes omhoog gewoeld. Wortels van planten, die niet thuishoren in het bos worden door het zwijn opgegeten. Tegelijk ruimen ze veel dode dieren op.

Maar als ze akkers omwoelen en daar de planten opeten dan is de eigenaar natuurlijk niet echt blij met deze schade.

Ook automobilisten kunnen niet blij zijn wanneer ze een aanrijding hebben gehad met een wild zwijn. Niet alleen is het naar om een dier dood te rijden, maar ook de schade aan de auto is vervelend.

Na een aanrijding is de auto vaak rijp voor de sloop. Jaarlijks gaan er tussen de honderd en tweehonderd zwijnen dood in het verkeer.

Hans van der Pols

Gelukkig zijn er oplossingen om de schade te beperken. Zo kan het voor de zwijnen moeilijk gemaakt worden om oogst te vernielen door het aanleggen van steile geulen om een akker.

Hans van der Pols

Ook kunnen er wildroosters geplaatst worden. Wilde zwijnen en andere dieren kunnen niet over deze roosters lopen en blijven zo in het bos.

De zwijnen leveren ook geld op voor bijvoorbeeld de horeca. Wilde zwijnen maken namelijk een bezoek aan de natuur leuker. Veel mensen staan vroeg op of gaan laat slapen om een wild zwijn te zien. Vaak slapen deze natuurliefhebbers dan in hotels, eten ze in restaurants of drinken ze wat in cafés.

Waarom jagen?

Bojk Berghuis

Vroeger vond men dat het wild zwijn schadelijk was voor de landbouw. Daarom werd het hele jaar jacht gemaakt op het dier. Tegenwoordig mag dat niet zo maar meer in Nederland.

Een wild zwijn kan zich echter heel snel voortplanten. Nu op de Veluwe rasters rondom veel landbouwgronden zijn weggehaald, kunnen de wilde zwijnen overal komen. Wanneer er veel zwijnen zijn, zullen zij steeds meer op de landbouwgronden en misschien ook wel in dorpen en steden te vinden zijn.

Om landbouwschade en verkeersproblemen te beperken worden wilde zwijnen afgeschoten. Ze willen dat de zwijnen in een gebied genoeg voedsel kunnen vinden, zodat ze dat niet in een ander gebied hoeven te zoeken. In principe worden eerst de oude of zieke dieren gedood.

Hoe smaakt een wild zwijn eigenlijk?

Een in het wild levend zwijn heeft een natuurlijk leven. Het vlees van wilde zwijnen is steviger, minder vet en sterker van smaak dan het gewone varkensvlees. Doordat een wild zwijn van alles eet, krijgt het een aparte smaak dat ook wel wildsmaak wordt genoemd.

2010, Jaar van het Wild Zwijn

2010 was het 'Jaar van het Wild Zwijn'. De Zoogdiervereeniging vond namelijk dat het dier wel wat positieve aandacht kan gebruiken. In Europa zijn wolven, beren, lynxen en grote uilen natuurlijke vijanden. In Nederland heeft het wild zwijn deze natuurlijke vijanden niet. Hier is de mens de enige vijand van het wild zwijn. De mens maakt niet alleen jacht op hem, maar het wild zwijn is ook vaak verkeersslachtoffer.

Filmpjes

http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20030611_wildzwijn01

http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20030611_wildzwijn02

http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20050525_bcwildzwijn01

http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20061110_zwijnen

Gebruiksvoorwaarden

Gebruik van plaatjes en teksten in dit document zijn bedoeld voor werkstukken of spreekbeurten op school of voor intern gebruik bij hobbyclubs. De (gedeeltelijke) inhoud van dit pdf bestand mag hiervoor gebruikt worden zolang het niet verder verspreid of openbaar wordt gemaakt.

Vernoem altijd de bron bij plaatjes en teksten zoals deze in dit bestand zijn vermeld.

Indien dit niet duidelijk is vernoem dan als bron: www.zoogdiervereniging.nl

De zoogdiervereniging verleent geen enkele rechten over inhoud van links naar externe websites in dit document.

De teksten, tekeningen, bewegende beelden, foto, animatie, geluidsopnamen of elk ander audio- en/of visueel object uit dit pdf bestand mogen niet worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm, fotokopie, plaatsing op websites of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs/makers. Neem voor vragen rondom copyright contact op met de webmaster van de Zoogdiervereniging: website@zoogdiervereniging.nl